C/2024/1570

5.3.2024 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно ролята на младите хора в развитието на селските райони

(становище по собствена инициатива)

(C/2024/1570)

Докладчик: **Nicoletta MERLO**

Решение на Пленарната асамблея	25.1.2023 г.
Правно основание	член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
	Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	22.11.2023 г.
Приемане на пленарна сесия	14.12.2023 г.
Пленарна сесия №	583
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	193/0/1

1. **Заключения и препоръки**

1.1. Визията, ангажираността и участието на младите хора са необходими за изграждането на по-добро бъдеще за всички в Европа. Селските райони играят жизненоважна роля за икономическото и социалното сближаване. Изключително важно е да се гарантира равно третиране и пълноценно участие на младите хора както в селските, така и в градските райони.

1.2. Трябва да се създадат всеобхватни инструменти за събиране на подробни данни за населението, участието на общността и потребностите на младите хора в селските райони. Инвестициите в научни изследвания и анализ на дезагрегирани данни са от ключово значение за осъществяването на целенасочени инвестиции, политики и услуги. В този смисъл Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) приветства създаването на Обсерватория за селските райони и насърчава съсредоточаването върху събирането на данни, насочени към младите хора, и обмена на добри практики.

1.3. ЕИСК подчертава значението на приемането на цялостни и междусекторни подходи, които включват проверка на въздействието върху селските райони и оценка на въздействието на ЕС от гледна точка на младежта, за да се гарантира дългосрочно и резултатно прилагане на политиките на ЕС.

1.4. За да станат селските райони по-привлекателни за младите хора, е наложително да има налични и лесно достъпни обществени, търговски и младежки услуги, качествена заетост и образование, цифрова и физическа инфраструктура, обществен транспорт, дейности за отдих и младежки клубове.

1.5. Инициативи като Пакта за селските райони ([1]) и действията, насочени към младежта (включително образование, обучение, спорт и доброволчески дейности), както и програмите на ЕС като „Еразъм+“, Европейския корпус за солидарност ([2]) и инициативите и проектите по LEADER/BOMP ([3]) и такива, ръководени от млади хора, играят жизненоважна роля за овластяването на младите хора и повишаването на тяхната ангажираност в развитието на селските райони.

1.6. ЕИСК счита, че е от съществено значение да се насърчават пътища на участие за приемственост между поколенията и за по-приобщаващ модел на управление с участието на множество заинтересовани страни, които да включват младежки организации, организираното гражданско общество и създателите на политики и да отчитат новите начини на ангажираност на младите хора посредством технологиите и социалните медии.

([1]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en
([2]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_5402
([3]) https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld_en.htm

1.7. ЕИСК счита, че за да се стимулира устойчива икономика в селските райони, е от решаващо значение да се предоставят възможности за качествена заетост със стабилни и конкурентни договори, адекватна социална закрила и подкрепа за предприемачеството. Специално внимание следва да се обърне на незаетите с работа, учене или обучение лица, на жените, хората с увреждания, уязвимите лица и маргинализираните общности. ЕИСК счита, че за да се насърчи лоялната конкуренция, да се защитят правата на работниците и да се създадат еднакви условия на конкуренция, е необходимо да се засили и укрепи колективното договаряне, да се задълбочи социалният диалог и да се гарантира прилагането на механизма за обвързване с условия в социалната сфера.

1.8. От ключово значение е да се улесни достъпът до земя и кредити за младите предприемачи в селските райони и да се подкрепят късите вериги на доставки, за да се стимулира устойчива икономика в селските райони и да се насърчи устойчивото развитие в селските общности. Считаме, че е важно на младите хора да се предоставя земеделска земя, която понастоящем не се обработва, и да се създаде банка от земя за младите земеделски стопани, които желаят да я обработват. Чрез отдаването под наем младите хора ще могат да произвеждат ефективно от земя, която понастоящем е изоставена.

1.9. Обучението и образованието на всички равнища играят решаваща роля за насърчаването на развитието на селските райони, като следва да възприемат трансформиращ подход, отчитащ местните условия и потребностите на общността. Организираното гражданско общество може да играе ключова роля и следва да бъде включено в планирането и прилагането на тези подходи. Освен това считаме, че е важно образованието да предоставя на младите хора знания за хранително-вкусовия сектор, за да опознаят по-добре живота в селските райони, да им бъдат обяснявани основните концепции за храните и да се подчертава важната роля на производителите в агрохранителната верига. За тази цел считаме, че въвеждането на учебен предмет за хранително-вкусовата промишленост в учебните програми е от решаващо значение.

1.10. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се постави акцент върху осигуряването на уменията, необходими за управление на екологичния преход и осъществяването на действия за устойчиво развитие, както по време на Европейската година на уменията, така и след това.

1.11. ЕИСК подчертава ролята на европейските висши учебни заведения в селските райони и децентрализираните обществени услуги за предоставянето на образование, обучение, ориентиране и насоки, съобразени със специфичните нужди на селските общности. Участието на организациите на гражданското общество и подобряването и развитието на неформалното образование също биха могли да бъдат от полза в това отношение.

2. **Младите хора като ключов актив за селските райони**

2.1. Визията, ангажираността и участието на всички млади хора са необходими за изграждането на едно по-добро устойчиво, приобщаващо и цифрово бъдеще в Европа, без значение дали живеят в селски или градски райони ([4]). Актуалните кризи, като изменението на климата, загубата на биологично разнообразие, неотдавнашната пандемия и войната в Украйна, разкриха уязвимостта на настоящата ни система и спешната необходимост от промяна на парадигмата към устойчивата икономика, от която се нуждаем ([5]). В този контекст принципът „нито една територия и нито един човек да не бъдат пренебрегнати“ най-накрая трябва да се превърне в реалност.

2.2. В дългосрочната визия на ЕС за селските райони ([6]) е заложена целта до 2040 г. да се създадат по-силни, свързани, устойчиви и просперираща селски райони. Въпреки че през 2021 г. почти една трета от населението на ЕС (137 милиона души) живее в селските райони ([7]), между селските и градските райони продължават да съществуват значителни различия. Поради тази причина е изключително важно да се гарантира равно третиране и пълноценно участие на младите хора както в селските, така и в градските райони и да се засилят връзките между селските и градските райони ([8]) във всички държави членки. Селските райони играят жизненоважна роля за икономическото и социалното сближаване, включително за устойчивото производство на храни, но те също са изправени пред предизвикателството на обезлюдяването, като най-често напускащите са млади хора ([9]).

2.3. Стратегията на ЕС за младежта за периода 2019—2027 г. ([10]) служи като рамка за европейско сътрудничество в областта на политиките за младежта. С нея с цели да се насърчава участието на младите хора в демократичния живот и да се гарантира активното им участие в обществото. Стратегията е съсредоточена върху три основни области (мобилизиране, свързване и овластяване на младите хора) и обхваща 11 конкретни европейски цели за младежта.

2.4. Цел № 6 за младежта „Осигуряване на подкрепа на младежта в селските райони“ включва постигането на няколко подцели:

([4]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Към цялостна стратегия за устойчиво развитие на селските и градските райони“ (ОВ C 105, 4.3.2022 г, стр. 49).

([5]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Устойчивата икономика, от която се нуждаем“ (ОВ C 106, 31.3.2020 г, стр. 1).

([6]) COM(2021) 345.

([7]) Градски и селски райони в Европа — въведение, Евростат (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population).

([8]) https://www.iied.org/rural-urban-linkages

([9]) Становище на Европейския икономически и социален комитет: „Дългосрочна визия за селските райони на ЕС“ (ОВ C 290, 29.7.2022 г., стр. 137).

([10]) https://youth.europa.eu/strategy_bg

— да се гарантира наличието на подходяща инфраструктура, включително обществени услуги, свързаност с данни и възможности за жилищно настаняване за младите хора в селските райони;

— да се създадат устойчиви и висококачествени възможности за работа, които са достъпни за младите хора в селските райони;

— да се насърчава децентрализацията на дейностите с участието на младите хора, като им се даде възможност да допринасят за местните общности;

— младите хора от селските райони да бъдат активно включвани в процесите на вземане на решения;

— да се гарантира равен достъп до висококачествено образование, наставничество и обучение за младите хора в селските райони; и

— да се създаде положителен образ на селските райони и да се съхранят и популяризират селските традиции.

2.5. Младите хора в селските райони са ценни участници, които допринасят с идеи, вдъхновение и енергия за това селските райони да станат по-силни, свързани, издръжливи и просперяващи. Със своята креативност и ентусиазъм те могат да участват активно в селските общности и да дадат тласък на нови икономически дейности, които водят до създаване на работни места на местно равнище.

2.6. Предвид решаващата роля на младите хора в развитието на селските райони, от съществено значение е да има всеобхватни инструменти за събиране на подробни данни за населението, участието на общността и потребностите на младите хора в селските райони. Инвестициите в научни изследвания и анализи на дезагрегирани данни (като се вземат предвид фактори като пол, образователни квалификации, националност, възможни уязвимости и др.) са ключови за осъществяването на целенасочени инвестиции, политики и услуги, които отговарят на специфичните нужди на проучените области. В този смисъл ЕИСК приветства създаването на Обсерваторията за селските райони ([11]) от Европейската комисия и насърчава съсредоточаването върху събирането на данни, насочени към младите хора.

2.7. Насърчаването на обмена на добри практики е от решаващо значение за разработването на ефективни политики, които увеличават потенциала на селските райони и ги правят по-привлекателни за младите хора. Споделянето на опит и използването на европейски ресурси могат да допринесат за постигането на тези цели, като гарантират, че селските райони се превръщат в среда на просперитет за младите хора. От съществено значение е да се признава и да се насърчава хранително-вкусовият сектор като източник на привлекателни възможности за младите хора в селските райони.

2.8. От съществено значение е във всички области на дейност на Европейската комисия да се приемат цялостни подходи, които включват проверка на въздействието върху селските райони ([12]) и оценка на въздействието на ЕС от гледна точка на младежта ([13]). Тези подходи ще гарантират дългосрочното и резултатно прилагане на политиките на ЕС, ще намалят неравенствата и ще отчитат нуждите на настоящите и бъдещите поколения както в селските, така и в градските райони. В този контекст трябва да се осигури силна връзка между селските и градските райони.

3. **Как селските райони да станат привлекателни за младите хора**

3.1. В заключенията на Съвета от 26 май 2020 г. относно *„Създаване на възможности за младите хора в селските и отдалечените райони“* ([14]) се посочва, че населението на ЕС, особено в селските и отдалечените райони и островите, застарява и че е необходимо да се гарантира по-добра наличност и достъпност на обществени и търговски услуги, качествена заетост и образование, цифрова и физическа инфраструктура, обществен транспорт и отдих.

3.2. В тези заключения държавите членки се приканват да насърчават подходи, целящи намаляване на различията между градските и отдалечените/селските райони, и да разработят междусекторни мерки, които да отразяват възгледите и гледната точка на младите хора в тези райони. Това включва насърчаване на предприемачеството и разнообразните възможности за заетост в селското стопанство и други икономически дейности, както и в социалната икономика и кооперациите. Освен това държавите членки се приканват да ангажират младите хора в живота на местната общност чрез различни инструменти за активна гражданска дейност и услуги, насочени към младите хора, и да насърчават полезните взаимодействия между програмите и инициативите на ЕС като LEADER/ВОМР, „Еразъм+“, Европейския корпус за солидарност, Европейския социален фонд и Гаранцията за младежта.

3.3. Въпреки напредъка в някои държави членки селските райони все още изпитват трудности при привличането на млади хора, главно поради липсата на подходящи услуги, жилища на достъпни цени, възможности за качествена заетост и пречки пред личностното и професионалното развитие. Градските и крайградските райони често се предпочитат пред селските райони.

([11]) https://observatory.rural-vision.europa.eu/
([12]) https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_bg
([13]) https://www.youthforum.org/topics/eu-youth-test
([14]) ОВ C 193, 9.6.2020 г., стр. 3.

3.4. Изпълнението на предложенията, очертани в заключенията, би увеличило привлекателността на селските и отдалечените райони сред младите хора, тъй като тяхното ефективно прилагане със сигурност би довело до увеличаване на възможностите за младите хора в селските райони.

3.5. Необходимо е по-специално:

— насърчаване на междусекторни подходи при разработването на политики и стратегии за младежта с цел намаляване на неравенствата между селските/отдалечените райони и градските райони;

— овластяване на младите хора в селските общности чрез модели на участието, включващи младежки организации и организираното гражданско общество, и прилагане на оценката на въздействието на ЕС от гледна точка на младежта;

— гарантиране, че държавите членки и програмите на ЕС подкрепят, финансират и приоритизират младежките услуги и младежките клубове, особено тези, предоставяни от доброволчески организации в отдалечени райони;

— предоставяне на подходящи центрове за събирания (включително спортни съоръжения и съоръжения за отдих) за младите хора и младежките организации, със специален акцент върху уязвимите лица или лицата с увреждания;

— подобряване на възможностите за пътуване между селските и градските райони чрез инвестиции в инфраструктура и устойчива мобилност, включително услуги за местен обществен транспорт, които следва да бъдат насърчавани и стимулирани;

— инвестиране в ИТ инфраструктура и високоскоростни широколентови връзки, за да се гарантира свързаност и достъп до цифрови ресурси;

— подкрепа за младите хора, които възнамеряват да се завърнат в селските райони, чрез целенасочени мерки, подпомагащи наемането или закупуването на къщи, и насърчаване на ремонта на изоставени къщи и оползотворяването на неизползвани земи чрез данъчни облекчения;

— предоставяне на финансова подкрепа, насочена към младите хора, за достъп до земя;

— осигуряване на подходящи структури за социален диалог с цел укрепване на колективните трудови правоотношения и осигуряване на достойни условия на труд за всички.

3.6. Едно от сериозните предизвикателства в селскостопанския сектор е свързано с възрастовите демографски особености на земеделските стопани. Обезпокоително е, че само един на всеки 10 земеделски стопани е на възраст под 40 години. Положението е още по-тревожно при жените, тъй като само една на всеки 20 жени земеделски стопани попада в тази възрастова група. През 2020 г. около 6,5 % от управителите на земеделски стопанства в ЕС са били на възраст под 35 години. Много млади хора, които обмислят да работят в селското стопанство, са особено загрижени по отношение на достъпа до финансиране, земя, капитал и знания ([15]).Справянето с тези критични въпроси, както и с разделението между поколенията и неравенството между половете е от съществено значение за бъдещата устойчивост и приобщаване на селскостопанския сектор.

3.7. Новата обща селскостопанска политика (ОСП) предлага решения за държавите членки, които имат за цел да подкрепят приемствеността между поколенията и равенството между половете, включително по-голяма подкрепа за младите земеделски стопани. Държавите членки са задължени да изразходват най-малко 3 % от директните плащания за подпомагане на младите земеделски стопани. Заделени са 8,5 милиарда евро публични разходи, чрез които през първите години да се подпомагат младите земеделски стопани да създадат, инвестират и поддържат свое дружество или дейност. Тези стратегии имат за цел да помогнат на около 380 000 нови млади земеделски стопани да установят своята дейност през периода 2023—2027 г. ([16]) Трябва да се осигури внимателно наблюдение на тези мерки. Освен това е важно да се постигнат справедливи цени на производството и икономическа устойчивост, за да се гарантира жизнеспособността на създадените проекти. Ако животът в селските райони не е просперищ и ползотворен, младите хора няма да бъдат привлечени.

3.8. Мрежата по ОСП и Обсерваторията за селските райони следва да наблюдават не само напредъка във връзка с целта за 380 000 нови земеделски стопани, но и създаването на други възможности за заетост, като същевременно разобличават пречките, насърчават решенията за преход между поколенията и споделят бизнес модели в селското стопанство и други области, включително тези в сферата на социалната икономика и кооперациите.

([15]) Регионален годишник на Евростат, 2023 г.
([16]) ОСП 2023—2027 г.: Млади земеделски стопани, Европейска комисия.

3.9. В допълнение към селскостопанските политики и фондове е от съществено значение да се възприеме стабилен междусекторен подход в областта на политиките, който да отчита приемствеността между поколенията. Този подход ще спомогне за преодоляване на различията между селските райони и градовете. Например, за да станат селските райони толкова привлекателни колкото градските по отношение на възможностите и качеството на живот, е необходимо да се инвестира в жилища и места за събирания. Пандемията от COVID-19 и увеличаването в резултат на нея на дистанционната работа подтикнаха много хора да се преместят в селските райони. За съжаление, цифровото разделение и недостатъчната инфраструктура в тези региони все още представляват значителни предизвикателства, които оказват въздействие върху телекомуникационните мрежи и възпрепятстват достъпа до услуги.

3.10. Инициативите за насърчаване на обществената ангажираност, опазването на културата и диалога между поколенията могат да допринесат за цялостното благосъстояние и идентичност на младите хора в селските райони. В райони, в които преобладават религията, с църкви, служещи за общностни пространства, и сдружения на гражданското общество, тези инициативи играят съществена роля за формиране на културната структура.

3.11. Опустиняването, сушите и наводненията също представляват значителна заплаха за европейските държави ([17]). Изменението на климата, ерозията на почвата, неустойчивото управление на водите и неустойчивите практики на земеползване допълнително влошават положението. В проучванията се посочва, че значителни части от Испания, Южна Италия, Югоизточна Европа и делтата на река Дунав са региони, изключително уязвими по отношение на риска от/на опустиняването. Ако не бъдат предприети мерки, е възможно до края на века на риск да бъдат изложени приблизително 11 % от европейските територии. Тази обезпокоителна тенденция би могла да изложи на опасност растениевъдството и животновъдството, което да доведе до изоставяне на земеделските дейности и повишена уязвимост. Необходими са спешни действия за смекчаване на последиците от изменението на климата и за прилагане на устойчиви практики за управление на земите с цел опазване на европейското селско стопанство ([18]). Обвързването на тези усилия с приемственост между поколенията ще гарантира активното участие на младите хора в устойчивите селскостопански практики и ще насърчи чувството за справедливост в областта на климата, като гарантира балансирано и устойчиво бъдеще за селските райони.

3.12. За дългосрочната устойчивост на селските райони се изисква сътрудничество между поколенията, основаващо се на взаимно уважение и подкрепа. Наред с програмата „Еразъм+“ в селските райони и други овластяващи инициативи следва да има специфични политики за наставничество. Освен това за да се гарантира качественият трансфер на умения и знания, са необходими повече инвестиции в чиракуването, не само в областта на селското и горското стопанство, но и под формата на обучение в други селски занаяти и културни и стопански дейности. Включването на специални програми за наставничество за младите хора, живеещи в градски райони, в училища или други образователни средища, би било важно за запознаването им със селските райони и селскостопанските дейности.

3.13. Проблемите с психичното здраве и липсата на свободно време, изпитвани от земеделските стопани, поставят допълнителни предизвикателства пред социалната и икономическата устойчивост на селските райони и трябва да бъдат решени по подходящ начин. Примери като проекта Farmwell ([19]) трябва да бъде популяризирани, подкрепяни и разпространявани по подходящ начин.

3.14. Наличието на всеобхватна комуникационна стратегия, насочена към младите хора и разработена от публични институции на всички равнища и организации, работещи с младежта, е от съществено значение за ефективното насърчаване на инициативите и за увеличаване на потенциала и възможностите в селските райони.

4. **Управление**

4.1. Ангажирането на младите хора е от решаващо значение за развитието на селските райони, тъй като те са защитници на устойчивостта и опазването на околната среда. Те следва да бъде в основата на един по-приобщаващ модел на управление с участието на множество заинтересовани страни, като се ангажира във вземането на решения на всички етапи — от изготвянето на предложения до тяхното изпълнение, мониторинг и последващи действия ([20]), включително чрез създаването на многосекторни платформи. Тези пътища за участие за приемственост между поколенията би трябвало също така да отчитат новите начини на ангажираност на младите хора чрез технологиите и социалните медии.

4.2. Визията, амбициите и исканията на младите хора трябва да бъдат последователно обсъждани и отчитани, като се гарантира тяхното ефективно включване в одобрените и изпълняваните действия, планове и програми.

4.3. Пактът за селските райони, селските парламенти ([21]) и воденото от общностите местно развитие (LEADER/BOMP) са ключови рамки за овластяване на младите хора и им предоставят важна роля. Укрепването на тези програми и инициативи дава възможност на общностите да се справят ефективно с предизвикателствата пред селските райони и да стимулират устойчивия напредък.

([17]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Устойчиво управление на водите и извънредната ситуация в областта на климата: кръгови и други решения за хранително-вкусовата система на ЕС в рамките на бъдещ „Син пакт““ (ОВ C 349, 29.9.2023 г, стр. 80).

([18]) Опустиняването и селското стопанство, EPRS.

([19]) https://farmwell-h2020.eu/

([20]) Становище на Европейския икономически и социален комитет: „Дългосрочна визия за селските райони на ЕС“ [ОВ C 290, 29.7.2022 г., стр. 137) и Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Към структурирано участие на младежта в процеса на вземане на решения в ЕС относно климата и устойчивостта“ (ОВ C 429, 11.12.2020 г., стр. 44).

([21]) https://europeanruralparliament.com/index.php/home/about-us

4.4. Участието на младежките съвети и младежките организации в общността на Пакта за селските райони на национално равнище усилва гласа на селските райони, насърчава сътрудничеството и води до конкретни ангажименти, които трябва да бъдат задълбочени чрез цялостни и териториални подходи. Следва да се насърчава обменът на знания, инструменти и най-добри практики между държавите от ЕС и държави извън ЕС.

4.5. Необходимо е да се подобри представителството в политиката на младите хора от селските райони, за да се гарантира, че възгледите им са чути, а потребностите им — адекватно представени.

5. **Устойчиви работни места**

5.1. Селското стопанство и свързаните с храните сектори осигуряват заетост на над 44 милиона души в ЕС (като само селскостопанският сектор предлага редовна заетост на 20 милиона души) ([22]). Те обаче срещат трудности при привличането на младите поколения поради ограничения брой привлекателни позиции и сезонния характер на много възможности за заетост.

5.2. Тази липса на привлекателност за младите хора поражда опасения относно способността на сектора да се адаптира към сложните програми, насочени към устойчивостта, конкурентоспособността и социалните и екологичните очаквания.

5.3. За да се преодолеят тези предизвикателства, е от решаващо значение да се осигурят възможности за качествена заетост със стабилни и конкурентни договори, адекватна социална закрила и подкрепа за предприемачеството. Цифровизацията и правилата за лоялна конкуренция за МСП също могат да стимулират устойчива икономика в селските райони, особено по отношение на младите хора.

5.4. Необходими са стабилно колективно договаряне, засилен структуриран социален диалог и прилагане на механизма за обвързване с условия в социалната сфера в селските райони и на поднационално равнище, за да се насърчава лоялната конкуренция, да се защитават правата на работниците и да се създадат равнопоставени условия на конкуренция.

5.5. Друг важен аспект е свързан със заетостта на жените и във връзка с него са необходими политики, насочени към цялостното включване на жените на пазара на труда в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор, за да се отговори на свързаните с това предизвикателства. Предоставянето на жизненоважна инфраструктура за полагане на грижи играе ключова роля за повишаването на привлекателността на селските райони за жените, като улеснява навлизането им на пазара на труда.

5.6. Следва да се увеличат усилията за насърчаване и подкрепа на младите хора, заети във всички възможни икономически дейности в селските и отдалечените райони, включително чрез образователна и икономическа подкрепа. Полезни могат да бъдат схемите за наставничество между поколенията и за чиракуване, както и връзките с възможности за учене като „Еразъм+“.

5.7. Късите вериги на доставки допринасят за по-устойчиви, издръжливи и диверсифицирани дейности в областта на хранително-вкусовата промишленост, създават работни места и задържат хората в селските райони. Освен това младите земеделски стопани и предприемачите в селските райони често ръководят инициативи, които подновяват традиционните дейности, свързани със земята. Следва да се предоставят публични инвестиции и подкрепа за насърчаване и подобряване на местните продукти. Младите хора, ангажирани в тези области, следва да бъдат подкрепяни и поддържани.

5.8. Ограниченият достъп до земя и трудностите при получаването на кредитиране, особено за младите хора, са източник на предизвикателства пред селскостопанските и неселскостопанските предприятия. Сред селскостопанските производители най-големи трудности при достъпа до финансиране срещат малките земеделски стопанства, младите земеделски стопани, новите участници и иновативните инвестиции ([23]). Улесняването на достъпа до земя и кредити за предприемачите в селските райони, особено за младите собственици, може да стимулира устойчивата икономика и да насърчи устойчивото развитие в селските общности.

5.9. Забавянията на плащанията по ОСП с 6 до 8 месеца възпрепятстват финансовата стабилност и планирането в селскостопанския сектор, особено за младите хора, и трябва да бъдат премахнати. Рационализирането и опростяването на административните процеси на всички равнища — от равнището на ЕС до регионалното и националното равнище — може да помогнат и всъщност да се превърнат в стимул, особено за младите хора, както и да повишат ефикасността и ефективността на управлението.

5.10. Възможностите за заетост в селските райони извън селскостопанския сектор — в областта на туризма, културата и спорта — допринасят за устойчивото развитие и жизнеспособността на тези райони и могат да привлекат млади хора, следователно е необходимо да получават подходяща подкрепа.

6. **Обучение и образование**

6.1. Обучението и образованието на всички равнища играят решаваща роля за насърчаването на развитието на селските райони чрез предоставяне на необходимите умения и познания.

([22]) Селско стопанство — действия на ЕС (https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/agriculture_bg).

([23]) Нужди от финанси в секторите на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост в Европейския съюз, fi-compass, 2020 г.

6.2. Образователните системи следва да се застъпват за трансформиращо образование, което да предостави възможност на младите хора да дадат тласък за системна промяна ([24]). Според неотдавнашен доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата „трансформиращото обучение е от решаващо значение, тъй като спомага за стимулиране както на споделена осведоменост, така и на колективни действия“ ([25]). Съгласно определението на ЮНЕСКО трансформиращото образование включва активно участие на учащите, като предлага практически опит, наблюдение и всеобхватна перспектива. То насърчава цялостното развитие и дава възможност на хората да участват пълноценно в своите общности.

6.3. В рамките на Европейската година на уменията — 2023 г. — следва да се постави акцент върху разглеждане на уменията, необходими за управлението на екологичния и цифровия преход, и върху изпълнение на действия за устойчиво развитие. Следва да се обърне внимание на предизвикателствата, пред които са изправени младите хора в един бързо променящ се свят.

6.4. Обучението и образованието следва да се приемат чрез трансверсален подход, като се отчитат местните условия и нуждите на общността. Организираното гражданско общество, което представлява и подкрепя често променящите се потребности на хората, следва да участва в планирането и прилагането на тези пътища.

6.5. Необходими са инвестиции в умения и квалификации, особено като се има предвид периодичният характер на кариерите в сектора и новите възможности за работа, породени от екологичния преход и кръговата икономика, за които се изискват специфични умения. Следва да се предоставя подходяща подкрепа на незаетите с работа, учене или обучение лица, хората с увреждания, уязвимите лица и маргинализираните общности в селските райони.

6.6. Програмата „Еразъм+“ и LEADER/ВОМР следва да предлагат конкретни възможности за развитие на лидерски умения и за задълбочаване на разбирателството между младите хора в селските и градските райони. Това може да улесни участието им в един по-приобщаващ модел на управление с участието на множество заинтересовани страни.

6.7. Образованието, обучението и научните изследвания играят решаваща роля за възобновяването на селскостопанските и пасищните дейности в островите и вътрешните и планинските райони, като улесняват смяната на поколенията в семейното земеделие и гарантират устойчиво и справедливо в териториален план развитие в ЕС. Подобряването на качеството на човешкия капитал е ключово, за да се отговори на очакванията на потребителите за качество и устойчивост на производството.

6.8. От ново поколение управители на земеделски стопанства може да се очаква да притежават необходимите умения, за да: произвеждат по-ефективно, като същевременно опазват околната среда; допринасят за усилията, свързани с изменението на климата; отговарят на изискванията на обществото по отношение на здравословното и балансираното хранене и хуманното отношение към животните; и не изостават от все по-бързия научен и технологичен напредък. При наличието на по-квалифицирана работна сила селскостопанският сектор може да бъде в състояние да увеличи своята производителност и капацитет за генериране на приходи ([26]).

6.9. Европейските висши учебни заведения в селските райони и децентрализираните обществени услуги са важни за предоставянето на образование, обучение, ориентиране и насоки, съобразени със специфичните нужди на селските общности. Тези институции допринасят за развитието на селските райони, като предлагат подходящи програми и услуги, подкрепящи потребностите на местно равнище. Участието на организациите на гражданското общество и подобряването и развитието на неформалното образование също биха могли да бъдат от полза в това отношение.

7. **Най-добри практики за справяне с предизвикателствата пред младите хора в селските райони**

7.1. В настоящия раздел се изтъкват избрани най-добри практики, които илюстрират отдадеността и ангажираността на отделните лица, организациите и общностите за създаване на положителни промени в селските райони и са в съответствие с препоръките, очертани в „Заключения и препоръки“, като илюстрират преобразуващото въздействие, което те могат да окажат върху младите хора в селските райони. Тези инициативи заедно предлагат пътна карта за изграждане на по-добро бъдеще за всички, където селските райони играят жизненоважна роля за икономическото и социалното сближаване, а младите хора получават равно третиране и пълноценно участие както в селските, така и в градските райони.

7.2. Що се отнася до насърчаването на събирането на данни и ориентираните към младите хора научни изследвания с цел насочване на целевите инвестиции и политики, тематичната група по въпросите на младежката заетост в селските райони на мрежата на ЕС по ОСП ([27]) идентифицира предизвикателствата, пред които са изправени младите хора в целия Европейски съюз, и насърчава обмена на идеи и инициативи, като улеснява споделянето на данни и знания. Общността на Пакта за селските райони също може да играе важна роля за събирането на данни и в усилията за участие на общността.

([24]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предоставяне на възможности на младите хора да постигнат устойчиво развитие чрез образование“ (ОВ C 100, 16.3.2023 г., стр. 38).
([25]) Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change (Изменение на климата, 2022 г.: смекчаване на изменението на климата), стр. 2871.
([26]) Регионален годишник на Евростат, 2023 г.
([27]) https://eu-cap-network.ec.europa.eu/thematic-group-rural-youth-employment-voice-rural-youth_en

7.3. Що се отнася до необходимостта селските райони да станат привлекателни за младите хора, общността на Пакта за селските райони, европейското пространство за образование ([28]), иновативното социално стартиращо предприятие „Ca' Colonna“ ([29]) и програмите на ЕС като „Еразъм +“ и Европейският корпус за солидарност могат да играят жизненоважна роля за овластяването на младите хора, засилването на тяхната ангажираност в развитието на селските райони и осигуряването им на достъп до такива услуги. Тези инициативи осигуряват качествени услуги, заетост, образование и достъпна инфраструктура.

7.4. Що се отнася до насърчаването на приемствеността между поколенията и управлението с участието на множество заинтересовани страни, проектът COCOREADO ([30]), Програмата на ООН „Youth2030“ ([31]) и проектът RURBEST22 ([32]) овластяват младите хора, насърчават сътрудничеството и признават променящите се начини, по които младите хора се ангажират чрез технологии и социални медии, което съответства на призива на ЕИСК за пътища за участие. Общността на Пакта за селските райони също така насърчава управлението с участието на множество заинтересовани страни и участието на младите хора и създателите на политики.

7.5. Що се отнася до значението на устойчивата икономика и качествената заетост, Европейската платформа за училищно образование ([33]) и новите програми „Еразъм“ и „Европейски корпус за солидарност“ предлагат качествено образование, обучение и стабилни трудови договори. Тези програми се застъпват и за правата на работниците и равнопоставените условия на конкуренция, като отразяват и нашия ангажимент за насърчаване на възможностите за качествена заетост. И тук общността на Пакта за селските райони играе роля, като се застъпва за възможности за заетост в селските райони.

7.6. Що се отнася до препоръката за улесняване на достъпа до земя и кредити, инициативата за обществено морско пространство ([34]) във Франция отваря вратата за млади предприемачи в селските райони, като опростява достъпа до земя. По този начин тя подкрепя визията на ЕИСК за по-лесен достъп до земя и кредити за предприемачите в селските райони и за устойчив икономически растеж.

7.7. Препоръката за трансверсално образование и обучение се допълва от Европейската платформа за училищно образование, проекта COCOREADO и Eco-Schools ([35]). Тези практики подкрепят образованието на всички равнища, съобразено с местните нужди, и отразяват значението на трансверсалното образование и участието на общността. Направлението на Световния форум по храните „Младежка дейност за по-добро бъдеще в областта на храните“ ([36]) включва също обучение и образование на различни равнища, свързани с устойчивите продоволствени системи.

7.8. Призивът за акцент върху уменията за екологичния преход намира отзвук в това направление, което играе жизненоважна роля за осигуряване на уменията, необходими за екологичния преход и действията за устойчиво развитие, особено в контекста на продоволствените системи и селското стопанство.

7.9. И накрая, що се отнася до признаването на ролята на университетите в селските райони, децентрализацията и неформалното образование, Европейската платформа за училищно образование и проектът COCOREADO показват по какъв начин образованието, ориентирането и насоките, съобразени със селските общности, са от изключително значение. Акцентът, който те поставят върху участието на гражданското общество, е в пълно съответствие с ролята на гражданското общество за развитието на селските райони.

Брюксел, 14 декември 2023 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет

Oliver RÖPKE

([28]) https://education.ec.europa.eu
([29]) https://www.cacolonna.it
([30]) https://cocoreado.eu/cocoreado
([31]) https://www.unyouth2030.com
([32]) http://elard.eu/actions/rural-youth-in-action-from-local-to-european-level
([33]) https://school-education.ec.europa.eu/bg
([34]) https://strugglesforlandforum.net/un-exemple-de-gestion-des-communs-lespace-public-maritime/
([35]) https://www.ecoschools.global
([36]) https://www.world-food-forum.org/youth-action/en